

Cumhuriyet'in ebedî sürgünü

Radikal gazetesinin dizi yazı sayfasında günlerdir tefrika edilen bir dosya var.

Ayşe Hür imzasıyla yayınlanan “Mustafa Kemal ve muhalifleri” ana başlıklı bu dizi yazının 5. bölümü Bediüzzaman Said Nursî ile ilgiliydi.

22 Şubat 2007 tarihinde yayınlanan bu bölümün manşet ifadesi ise, kupürde de görüldüğü gibi “Cumhuriyet’in ebedî sürgünü” şeklindeydi. Bu ifade, bir gerçeği yansıtıyordu, şüphesiz. Ayrıca, yazının muhtevasında da önemli bazı doğruların yer aldığını belirtmek gerek.

Fakat, dizi yazının Said Nursî ile ilgili bu bölümünde, en az doğrular kadar yanlışların da peşpeşe ve içiçe aktarılmış olduğunu esefle görmüş olduk.

Şüphesiz ki, bu yanlışları bertaraf ile doğruları izah etmek gerek. Aşağıda, sırasıyla Ayşe Hür'ün ifadelerine mukabil getirdiğimiz izahları okuyacaksınız.

* * *

Ayşe Hür: “Said-i Nursî, Birinci Dünya Savaşı sırasında Teşkilât-ı Mahsusaya katıldı, Sunusileri Osmanlı devletinin ünlü cihat çağrısına katılmaya ikna etmek için Libya'ya gitti. Dönüşünde Bitlis savunmasında Ruslara esir düştü.”

İzahlı cevap: Said Nursî'nin Bitlis savunması esnasında, yani 1916 yılı başlarında Ruslara esir düştüğü doğrudur. Ancak, diğer iddialar külliye yalandır, yanlıştır, uydurmadan ibarettir.

Zira, savaştan evvel zaten Van'da bulunan Horhor Medresesi'nde 90 kadar talebeye ders veren Nursî, savaş esnasında da sadece Kafkas Cephesinde bulunmuş ve başka bir tarafa gitmemiştir.

Doğru olanın belgeleri elimizde mevcuttur. İspata hazırız. Yanlış hususların belgesini ise, bugüne kadar hiç kimse çıkıp gösterememiştir.

Said Nursî'nin Teşkilât-ı Mahsusaya katıldığı ve bu görevle o tarihte Libya'ya gittiği şeklindeki iddia, Cemal Kutay'ın mebzul miktardaki yalan ve uydurmalarından sadece bir tanesidir.

Ayşe Hür: “Ankara'dan ayrılıp Erzurum'a geçen Said-i Nursî, 13 Şubat 1925'te patlak veren Şeyh Said ayaklanmasına katılmakla suçlandığında... Kendisini desteğe davet eden isyancılara gönderdiği mektupta asırlardan beri İslâmiyetin bayraktarlığını yapan Türk milletine kılıç çekmenin dinen caiz olmadığını... söylediğini iddia etti, ancak isyancı Kürt liderleriyle birlikte önce Antalya'ya, sonra Burdur ve Isparta'ya sürülmekten kurtulamadı. İleriki yıllarda kendisine ‘Said-i Kürdi’ denmesi de bu olaydan dolayı oldu.”

Cevap: İşte, yanlışlarla doğruların karmakarışık halde sunulduğu bir bölüm.

Bir kere, 1923'ten evvel “Kürdî” lâkabını kullanan ve aynı yıl Ankara'dan ayrılan Said Nursî, Erzurum'a değil Van'a gider.

Ayrıca, 11 Şubat'ta Ergani'nin Pınar (Piran) köyünde patlak veren ve olaydan üç gün sonra haberdar olan Şeyh Said tarafından geniş çaplı bir kıyâma dönüştürülen bu kanlı hadise sebebiyle, Said Nursî herhangi bir suçlamaya mâruz kalmış değildir. Şeyh Said, 12 Nisan'da yakalandıktan sonra Diyarbakır İstiklâl Mahkemesinde yargılandı. Said Nursî hakkında ise, böylesi bir yargılanma söz konusu dahi değil. Hiçbir zaman da olmadı.

Kaldı ki, yazar Hür'ün kendisi de, üstelik aynı yazının bir başka bölümünde, kendi kendini tekzip edercesine, Said Nursî için “Hıyânet-i Vataniye Kânunu ve İstiklâl Mahkemesi gibi organların gadrine uğramaması da ilginçtir” diyor.

Demek ki, “ayaklanma” ile bağlantılı olarak herhangi bir suçlama olmamış; Nursî, sadece “ihtiyat” gerekçesiyle Van'dan alınarak Batı Anadolu'ya sürgün edilmiş.

Ayrıca, sürgün güzergâhı da şöyledir: Said Nursî, Antalya üzerinden değil, Trabzon üzerinden gönderildi. Buna, Şeyh Şâmil'in torunu Said Şâmil şahittir. Hatıralarında Trabzon görüşmesini anlatıyor. Trabzon'dan deniz yoluyla İstanbul'a götürülen Said Nursî, oradan İzmir'e, oradan Burdur'a, bir müddet sonra Isparta'ya ve yine bir müddet sonra oradan da 8.5 sene kalacağı Barla nahiyesine sürgün olarak gönderildi.

Sayın Hür'ün yazısındaki Üstad Bediüzzaman'a ait “Türk milletine kılıç çekilmez; siz de çekmeyin” sözü, mahz-ı hakikat olarak kayıtlarda mevcuttur.

Ayşe Hür: “Said-i Nursî, böyle bir ortamda (Isparta'da), yoksul ve muhafazakâr kesimlerin merkezi devlete yönelik tepkisini yönlendirmeyi gayet iyi başardı.”

İzahlı cevap: Said Nursî'ye, “bazı kesimlerin devlete olan tepkilerini yönlendirmeyi başardı” şeklinde bir misyon yüklemek, gayet sığ, basit ve ucuz bir uğraş olur. Bu, aynı zamanda Said Nursî'yi hiç anlamamak mânâsına da gelir.

Said Nursî, o dönemin siyasîleriyle çalışmadığı gibi, onlarla herhangi bir çatışma içine de girmedir. Siyasî olsun, silâhlı olsun, çatışmaya girenleri de tasvip etmedi. Yani, devletle ve hükümetle uğraşmak gibi, organizeli bir çabanın içine girmedir.

Said Nursî, o dönemde bütün mesaisini iman, ahlâk ve fazilet üzerine teksif etti. 35 sene müddetle “şeytandan kaçır gibi” siyasetten kaçındı. Bütün hayatını gençliğin ve milletin, hatta beşeriyetin imanını kurtarmaya, ilmî izahlarla onlara iki cihanın huzur ve saadetini temine çalıştı. Dünyalık ve sırf dünyaya bakan hiçbir şeyle uğraşmadı. Nitekim, dünyadan göçüp giderken de, geride dünyaya ait hiçbir şey bırakmadığı apaçık şekilde anlaşılmış oldu.

Bu meselenin hakkıyla izahı uzundur; şimdilik bu kadarı yeterli.

Kaynak: EuroNur